

Роль Служби безпеки України у захисті фінансової системи держави¹

**Роєнко А.
магістр права,
Сумський державний університет
Резнік О.М.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово–економічного права,
Сумський державний університет
м. Суми, Україна**

Стабільна фінансова система є запорукою благополуччя держави, а тому боротьба і протидія правопорушенням, які є загрозами фінансовій безпеці, важливий напрямок діяльності правоохоронних органів держави.

В Україні загальний перелік правоохоронних органів визначено в ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року. Відповідно до якого правоохоронними органами є органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [11].

Серед наведеного переліку правоохоронних органів варто виділити правоохоронний орган спеціального призначення Службу безпеки України (далі – СБУ) [1].

Законом України «Про Службу безпеки України» від 23 березня 1992 року до основних завдань СБУ віднесено захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб,

¹ Робота виконана в рамках проекту № 0116U006814 (супровідний лист № 01/15-06/3278 від 19.08.2016 р.).

посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці [2].

СБУ відповідно до своїх основних завдань визначених у ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України», у тому числі захисту економічного потенціалу держави основою якого є фінансова система держави, зобов'язана:

1) здійснювати інформаційно-аналітичну роботу в інтересах ефективного проведення органами державної влади та управління України внутрішньої і зовнішньої діяльності, вирішення проблем оборони, соціально-економічного будівництва, науково-технічного прогресу, екології і інших питань, пов'язаних з національною безпекою України;

2) здійснювати заходи, пов'язані з охороною державних інтересів у сфері зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності;

3) виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено законодавством до компетенції СБУ, проводити їх досудове розслідування; розшукувати осіб, які переховуються у зв'язку із вчиненням зазначених кримінальних правопорушень;

4) здійснювати контррозвідувальні заходи з метою попередження, виявлення, припинення і розкриття будь-яких форм розвідувально-підривної діяльності проти України;

5) здійснювати контррозвідувальне забезпечення енергетики, транспорту, зв'язку, а також важливих об'єктів інших галузей господарства;

6) брати участь у розробці і здійсненні відповідно до Закону України «Про державну таємницю» та інших актів законодавства заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та здійснення контролю за додержанням порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв, що містять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, сприяти у порядку, передбаченому законодавством, підприємствам, установам, організаціям та підприємцям у збереженні комерційної таємниці, розголошення якої може завдати шкоди життєво важливим інтересам України;

7) здійснювати відповідно до законодавства профілактику правопорушень у сфері державної безпеки;

8) подавати наявними силами і засобами, в тому числі і технічними, допомогу органам Національної поліції, іншим правоохоронним органам у боротьбі із вчиненням кримінальних правопорушень;

9) проводити наукові дослідження і дослідно-конструкторські роботи, впроваджувати їх результати в практику діяльності СБУ;

10) виконувати за дорученням Президента України інші завдання, безпосередньо спрямовані на забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки держави та інші [2].

Відповідно варто зазначити, що інформаційно-аналітичне забезпечення вищих і місцевих органів державної влади України є одним із пріоритетних напрямів діяльності СБУ. Оцінки, пропозиції і прогнози аналітиків СБУ є важливою складовою системи інформаційно-аналітичної підтримки державних рішень, а також основою відомчої системи виявлення та протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національній безпеці, що має значення в тому числі для забезпечення фінансово-економічної безпеки.

СБУ відповідно до покладених на неї обов'язків у сфері захисту фінансової системи держави здійснює розслідування за ст. 209 «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» та ст. 209¹ «Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» ККУ. Так як, в ст. 216 КПК України зазначено, що провадження щодо злочинів, передбачених ст. 209 та ст. 209¹ ККУ здійснюється слідчим того органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого відноситься суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, крім випадків, коли їх віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України [3].

При цьому пріоритетним напрямком діяльності СБУ у сфері захисту фінансової системи держави є контррозвідувальна діяльність, яка за Законом України «Про контррозвідувальну діяльність» від 26 грудня 1992 року визначена

як спеціальній вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, що здійснюється з використанням системи розвідувальних, контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп і осіб на інтереси України [4].

Таким чином, узагальнюючи викладені у законодавстві положення можна зробити висновок про те, що СБУ у сфері захисту фінансової системи держави здійснює профілактичну, інформаційно-аналітичну, оперативно-розшукову, контррозвідувальну діяльність щодо своєчасного виявлення загроз фінансовій системі держави, розкриття злочинів, що регламентовані у Законі України «Про Службу безпеки України» та інших нормативно-правових актах..

Література:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 11. – Ст. 50.
2. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 27. – Ст. 382.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
4. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 12. – Ст. 89.

Резнік О.М. Роль Служби безпеки України у захисті фінансової системи держави [Текст]/ О.М. Резнік, А.О. Роєнко // Людина і закон: публічно-правовий вимір: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 7-8 жовтня 2016 р. – Дніпро : ГО «Правовий світ», 2016. – С. 65-67.